

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI ÎNVĂȚĂMÎNTULUI
INSTITUTUL PEDAGOGIC DIN BACĂU

S T U D I I
ȘI
CERCETĂRI ȘTIINȚIFICE

(SERIA GEOLOGIE-GEOGRAFIE)

EXTRAS

1973

NOI CONTRIBUȚII LA STUDIUL TERASELOR VĂII MOLDOVEI ÎNTRE PRISACA DORNEI ȘI GURA HUMORULUI

I. ICHIM¹⁾

Problema teraselor Moldovei în sectorul Prisaca Dornei—Gura Humorului a fost pusă de C. Martiniuc (1965); V. Tufescu (1970); I. Iosep și D. Paulencu (1970) și de N. Barbu (1972). Din aceste lucrări se reține faptul că în sectorul la care ne referim nu sînt semnalate terase mai înalte de 70 m.

În cartările geomorfologice pentru ridicarea hărții Munților Stînișoara, am constatat pe dreapta Moldovei, prundișuri la altitudini relative mai mari, poziția unora întrecînd altitudinea relativă a celor mai înalte terase descrise pînă acum în bazinul montan al Moldovei (N. Barbu, 1972). Aceasta ne-a făcut să revedem problema teraselor pentru sectorul în care Moldova separă Obcinele Bucovinei de Munții Stînișoara.

Înainte de a face cunoscute rezultatele cercetărilor noastre, menționăm că, între Prisaca Dornei și Gura Humorului, Moldova are un curs transversal modelat în formațiuni de fliș. Aceasta ne face să avem în atenție și studiul umerilor de vale, care, în cazul văilor transversale, sînt în cele mai dese cazuri mărturii ale teraselor fluviale.

Terasele pe care le-am identificat sînt în număr de 14, cea mai înaltă situîndu-se la 200—220 m altitudine relativă. Există, însă, unele dovezi care lasă să se presupună că umerii de vale situați la 280—300 m alt. relativă ar putea fi interpretați tot ca resturi de terase fluviale.

Cea mai joasă treaptă deasupra albiei minore are cca. 1 m față de nivelul mediu al apelor rîului. Ea este prezentă pe toată lungimea Moldovei. La alcătuirea ei participă în exclusivitate bolovănișurile și prundișurile, iar învelișul de sol lipsește. Pe unele porțiuni, eroziunea laterală din timpul apelor mari din anii 1969—1972 au extins această treaptă în detrimentul terasei de 1—2 m și a celei de 2—4 m. Așa este situația din aval de confluența cu pîriul Sălătruc, unde terasa de 1—2 m a fost erodată pe lărgimi ce variază între 15—40 m, la confluența Moldovei cu Suha etc. În aval de Voroneț se remarcă o supraînălțare

1. I. Ichim, Stațiunea științifică „Stejarul”-Pîngărați.

Ca terasă aluvionară, treapta de 30—40 m o întâlnim la Vama unde prundișurile au o grosime de cca 15—20 m și sînt acoperite de niște depozite nisipo-lutoase care au cca 10—15 m grosime. Același nivel de terasă, cu aceeași constituție litologică o găsim la Frasin. Sub forma umerilor de versant care se racordează acestor nivele aluvionare, poate fi identificată și în alte puncte din acest sector de vale.

Terasa de 50—60 m. Între Prisaca Dornei și Gura Humorului există numeroși umeri de vale, fără acumulativ, care se situează la această altitudine. Avînd în vedere că atît în amonte (Depresiunea Cîmpulung) cit și în regiunea extracarpatică (confluența Moldovei cu Siretul) se semnaleză păstrarea unui nivel de terasă cu altitudini de 50—60 m, credem că umerii de vale din acest sector putem să-i considerăm ca atare.

Terasa de 70—90 m. Ca rest de terasă aluvionară, această treaptă poate fi recunoscută la vărsarea pîriului Bădelea în Moldova. În rest apare numai ca umeri de versant în roca în loc.

Terasa de 100—120 m. La Gura Humorului, pe stînga Moldovei, se găsește un fragment din această terasă, la alcătuirea căreia se poate aprecia că aluvionarul (prundișuri din elemente cristaline, dolomite și calcare din cuveta Rarăului) participă pe o grosime de cca 30 m. Tot ca terasă aluvionară, de data aceasta, însă, fără a se evidenția morfologic, o semnalăm și la confluența Moldovei cu Suha bucovineană. De asemenea, mai apar numeroși umeri de versant în roca in situ, care pot fi racordați acestei terase.

Terasa de 120—140 m. Pînă în prezent, în regiunea montană a bazinului Moldovei nu au fost puse în evidență terase mai înalte ca cea de 100—110 m.

Pe muntele Bahna (dreapta Moldovei) este un mic platou. La contactul platoului cu versantul, obîrșia unui torent a deschis la zi un profil unde pot fi văzute prundișuri pe o grosime de 10—15 m. Peste prundișuri urmează cca 4—5 m luturi argiloase de culoare galbenă, apoi 25—30 m grohotișuri care maschează prundișurile. Nivelul superior al prundișurilor se racordează terasei de 120—140 m (fig. 1, profil a—b). La altitudinea acestei trepte se mai găsesc numeroși umeri de versant, care ne lasă convingerea că cel puțin în acest sector terasa de 120—140 m a avut o dezvoltare generală.

Terasa de 160—180 m. Pe stînga văii Sălătrucului, în apropiere de confluența cu Moldova, la cca 170 m alt. relativă față de albia Moldovei se găsește un umăr de versant pe care sînt prundișuri cu elemente caracteristice Moldovei. Acest umăr a fost menționat de I. Iosep și D. Paulencu (1970), fără ca atunci să se amintească de prezența unor prundișuri. Autorii presupuneau numai pe seama elementelor morfometrice, respectiv racordarea geometrică a umerilor de vale, că Moldova ar fi curs cîndva pe actualul traseu al Sălătrucului, începînd din înșeuarea Sălătruc, pe după D. Buzău pînă la Molid. Prezența prundișurilor pe care le menționăm este un argu-

a acestei trepte și brăzdarea ei de numeroase brațe care sînt folosite numai la ape mari.

Terasa de 1—2 m. La fel ca treapta analizată anterior, această terasă are o dezvoltare generală, dar capătă o mai mare extindere la confluența cu Moldovița, în zona satului Frasin, precum și între confluența cu Voronețul și Gura Humorului. În unele situații această treaptă este parazitată de un glacis coluvio—proluvial, ceea ce face să treacă fără să se observe în terasa de 2—4 m. Terasa are un pod mai uniform.

Terasa de 2—4 m este ultima treaptă ce poate fi supusă inundațiilor, cu deosebire în coturile de meandru și în zonele de confluență. Se menține, în general, la 3 m altitudine relativă, iar alcătuirea litologică este identică cu cea a treptelor analizate. Deosebirea constă în faptul că ea este acoperită cu un orizont de sol care are continuitate pe întregul pod. Cînd vine în contact direct cu versantul este flancată de glacisuri coluvio-proluviale și uneori chiar de alunecări de teren.

Terasa de 5—6 m este o terasă aluvionară. Cu excepția apariției de la Gura Humorului, se păstrează numai pe dreapta Moldovei, avînd o dezvoltare mai largă între Suha și Bucșoița.

Terasa de 7—10 m. Pe stînga Moldovei, la ieșirea acesteia din defileul de la Prisaca Dornei și pînă la confluența cu Moldovița se află o treaptă aluvionară care are altitudini cuprinse între 7—10 m. Semnificativ este faptul că imediat după ieșirea din defileu terasa are 10—11 m, scade apoi la 6 m pentru a crește din nou spre confluența cu Moldovița. Cauza o constituie fără îndoială caracterul dejecțional al depunerilor.

Terasa de 12—15 m. La confluența Suhăi bucovinene, pe dreapta Moldovei, și la confluența cu Humorul, pe stînga, există o terasă formată din aluviuni, a cărei altitudine are între 12—15 m. Ținînd seama că ne aflăm într-o zonă de confluență s-ar putea spune că este tot terasa de 7—10 m, deformată prin parazitarea ei de conuri de dejecție. Se vede, însă, că la Frasin ea se extinde pe o lungime față de confluență (2,5—3 Km) care exclude posibilitatea unei asemenea deformări.

Terasa de 20—25 m. Resturi din această terasă se găsesc pe dreapta Moldovei, la Vama (aici terasa a fost puternic degradată de alunecări de teren) și la Frasin, și pe stînga Moldovei, la confluența cu Humorul. Din deschiderile existente în terasă se deduce că este aluvionară în întregime, iar la partea superioară are și un orizont de luturi nisipoase care se dezvoltă pe o grosime neuniformă (între 1—3 m). La aceasta se adaugă și depozite coluviale care spre țîțina terasei ajung la 3—5 m grosime.

Terasa de 30—40 m. Începînd cu această treaptă terasele Moldovei, între Prisaca Dornei și Gura Humorului, apar numai sub formă de umeri, chiar cînd la alcătuirea lor participă și aluviuni, și nu mai capătă extinderea podurilor de terasă mai joase.

ment incontestabil în favoarea autorilor. Problema care se pune este aceea : cum s-a realizat instalarea cursului Moldovei pe actualul traseu căci deasupra treptei acumulative în discuție mai există o înălțime de peste 100 m (fig. 1, profil d—c).

Se pot presupune mai multe ipoteze :

a) Moldovița își continua traseul longitudinal și conflua cu Moldova într-un punct situat undeva pe actuala vale a Sălătrucului, cam în zona umărului cu prundișuri din zona D. Buzău. În acest timp Moldova își meandra cursul deplasându-se pînă la o direcție paralelă cu presupusa Moldovița. Deplasarea a continuat pînă la schimbarea direcției cam pe actualul traseu. Meandrarea Moldovei a continuat și după schimbarea punctului de confluență cu Moldovița. De data aceasta meandrul din aval de D. Buzău se abătea mult spre amonte. Aceasta a favorizat ca un afluent foarte mic să capteze Moldova unită cu Moldovița. Defileul Moldovei în zona D. Buzău (813 m) este un indiciu în plus²).

b) A fost posibil ca Moldovița să-și fi continuat drumul pe actualul traseu, în care timp Moldova își dezvoltă un meandru încâtușat care se deplasa continuu spre aval, înconjurînd D. Buzău. Reducerea continuă a interfluviului dintre meandru și Moldovița a dus la o „eroziune bruscă” a acestuia, datorită eroziunii laterale din sensuri opuse (dinspre albia Moldoviței și albia Moldovei), ceea ce a permis un fenomen de captare prin meandrare.

c) Este posibil să fi fost o difluență care a apărut cel puțin de la nivelul înălțimii Buzău, deci la nivelul unei trepte de 280 m altitudine relativă față de actuala albie a Moldovei. Și în cazul difluenței, brațul care se continua pe actualul traseu al Sălătrucului se meandra puternic, deplasându-se continuu spre aval. Cînd distanța între acest braț și cel care conflua cu Moldovița cam pe actualul loc s-a redus, apele s-au canalizat în principal pe brațul mai scurt. Un fenomen de colmatare la difluență, în brațul meandrat, a dus la părăsirea brațului și apele au continuat să curgă numai pe brațul care conflua cu Moldovița cam în actuala zonă.

Terasa de 200—220 m. Cu toate că există numeroși umeri de versant care se racordează acestui nivel, numai într-un singur loc apare ca terasă aluvionară, fără a se pune în evidență morfologic. Această situație, am menționat-o deja într-o lucrare precedentă (1971).

Concret am găsit aluviuni ale acestei terase pe dreapta Moldovei, la confluența cu Suha bucovineană.

Racordarea teraselor din acest sector cu cele din amonte și avale date de N. Barbu (1972) și V. Băcăuanu, C. Martiniuc (1970) arată păstrarea unor nivele de terase mai înalte ca cele menționate pînă acum.

2. Într-o discuție cu Al. Ungureanu și C. Brănduș mi-a fost sugerată ca fiind mai logică ideea captării de către un riu ce venea dinspre Molid.

CONCLUZII

Studiul teraselor din valea Moldovei, în sectorul Prisaca Dornei—Gura Humorului, pune în evidență noi elemente ale evoluției văilor de aici. Se pun în evidență noi resturi de terase fluviatile, situate pînă la 200—220 m alt. relativă. Se aduc unele remarci asupra șei de la Sălătruc.

BIBLIOGRAFIE

- BĂCĂOANU V. și MARTINIUC C. (1970), *Cercetări geomorfologice asupra părții de sud a interfluviului Moldova-Siret*, An. St. ale Univ. „Al. I. Cuza”, Iași, sect. II, c. geografie, t. XVI.
- BARBU N. (1972), *Studiu morfologic al Obcinelor Bucovinei* (teză de doctorat).
- ICHIM I. (1971), *Observații geomorfologice asupra văilor din bazinul Suhăi Bucovinene*, Lucr. șt. ale cadrelor didactice, Inst. ped. de 3 ani, Suceava, vol. II.
- IONESI I. (1971), *Flișul paleogen din bazinul văii Moldovei*, Ed. Academiei, București.
- IOSEP I. și PAULENCU D. (1970), *Harta geomorfologică a Depresiunii Vama*, Lucr. șt. ale cadrelor didactice, Inst. ped. de 3 ani, Suceava, vol. 1.
- TUFESCU V. (1970), *Pe valea Moldovei*, Ed. științifică, București.

NOUVELLES CONTRIBUTIONS À L'ÉTUDE DES TERRASSES DE LA VALÉE MOLDOVA ENTRE PRISACA DORNEI ET GURA HUMORULUI

Résumé

Dans la vallée de la Moldova, entre Prisaca Dornei et Gura Humorului, il y a une suite des terrasses (signalées sur la base des alluvions) jusqu'à une altitude relative de 200-220 m.

EXPLICATION DE LA FIGURE

Fig. 1. Terrasses de la Moldova entre Prisaca Dornei et Gura Humorului.
Légende: 1.... 14. terrasses; 15. lit mineur actuel; 16. lit mineur sèche; 17. l'érosion laterale active; 18. défilé; 19. cône de déjection; 20. glaciais; 21. terrasses alluvionnaire; 22. terrasse (replat) en roche in situ; 23. déplacement probable de cours de la Moldova jusqu'à la niveau de terrasse de 160-180 m; 24. zone de changement de la confluence entre Moldova et Moldovița; 25. cours probable de la Moldovița jusqu'à niveau de terrasse de 160-180 m.